

Näringsdepartementet

2004-08-11

Den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden

Liksom i många andra delar av världen ökar optimismen i näringslivet på nytt i Sverige. Konjunkturåterhämtningen är till och med något starkare än vad som tidigare förväntats. För helåret 2004 beräknas tillväxten till 2,5-2,9 procent¹, vilket är betydligt högre än under 2003. Enligt Konjunkturinstitutet är det framför allt en ökad produktivitet och ökad medelarbetstid som ligger till grund för produktionsökningen. På grund av s.k. kalendereffekter, vilka påverkar antalet arbetsdagar, förväntas antalet arbetade timmar att öka med cirka 0,8 procent under året.

Tabell 1. Utvecklingen i Sverige 2002-2005 (årlig procentuell förändring om inget annat anges)

	2003	2004 ^p	2005 ^p	2006 ^p
BNP	1,6	2,9	2,7	2,8
Produktivitet	2,7	2,0	2,0	2,0
Arbetade timmar	-1,3	0,8	0,7	0,8
Personer i arbetskraften	0,7	0,0	0,1	0,4
Sysselsatta	-0,3	-0,7	0,3	1,0
Personer i arbete	-0,2	-0,9	0,5	1,2
Öppen arbetslöshet*	4,9	5,6	5,3	4,7
Personer i arbetsmarknadspolitiska program*	2,1	2,3	2,4	2,2
Reguljär sysselsättningsgrad**	77,6	76,9	76,7	77,1

Anm.: p=prognos, *Nivå i procent av arbetskraften, **Andelen reguljärt sysselsatta 20-64-åringar av befolkningen. Källa: Konjunkturinstitutet, juni 2004.

Trots återhämtningen i näringslivet har dessvärre situationen på arbetsmarknaden förvärrats ytterligare. Under andra kvartalet 2004 uppgick antalet sysselsatta i åldern 16-64 år som andel av befolkningen till 73,9 procent, vilket motsvarar en minskning med 1 procentenhet jämfört med samma period förra året. Samtidigt har den öppna arbetslösheten fortsatt att öka. Under det andra kvartalet 2004 var 5,5 procent av arbetskraften i åldern

¹ Regeringens bedömning i vårpropositionen respektive Konjunkturinstitutets bedömning i juni 2004.

16-64 år utan arbete. För ungdomar i åldern 16-24 år var motsvarande siffra 12,4 procent, en ökning med 2,6 procentenheter jämfört med 2003. Motsvarande ökning för befolkningen totalt var 0,9 procentenheter .

Den förhållandevis snabba ökningen av den öppna arbetslösheten under 2003 berodde, förutom på en svag efterfrågan på arbetskraft, även på att antalet personer i arbetskraften ökade relativt kraftigt och att antalet platser i arbetsmarknadspolitiska program minskade. I år förväntas antalet personer i arbetskraften förbli oförändrat samtidigt som antalet programplatser successivt utökas. Redan under andra kvartalet 2004 har antalet programplatser ökat till igenomsnitt 100 700, vilket är cirka 9 000 fler än under motsvarande period 2003. Det genomsnittliga antalet öppet arbetslösa beräknas till 5,6 procent av arbetskraften år 2004 jämfört med 4,9 procent helåret 2003.

Antalet långtidsarbetslösa² i befolkningen 16-64 år har, enligt Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), ökat kontinuerligt sedan 2002. Särskilt ungdomar har drabbats då antalet långtidsarbetslösa i åldern 18-24 år nära dubblerades år 2003 till totalt 6 700 personer. Ökningen medförde att AMS på eget initiativ under sensommaren 2003 införde ett mål om att på ett år halvera antalet långtidsarbetslösa ungdomar till den 31 augusti 2004.. Det uppsatta målet om att minska antalet långtidsarbetslösa till cirka 3 600 personer, uppnåddes med marginal i juni i år främst till följd av att fler ungdomar fått tillgång till platser i arbetsmarknadspolitiska program.

Det totala antalet varsel om uppsägning har hittills i år minskat jämfört med första halvåret 2003 men ligger fortfarande kvar på en hög nivå. Enligt AMS har varslen minskat jämfört med första halvåret 2003 inom uppdragsverksamhet och tillverkningsindustri medan antalet kommunala varsel ökat påtagligt, liksom antalet varsel inom byggbranschen. Efterfrågan på arbetskraft mätt som antalet nyanmälda platser har under året fortsatt att sjunka. Platstillgången har minskat mest inom offentlig verksamhet vilket speglar landstingens och kommunernas allt svårare ekonomiska situation. Enligt KI: s prognoser förväntas ingen förbättring av arbetskraftsefterfrågan förrän tidigast våren/sommaren 2005.

Enligt AMS var i genomsnitt 74 000 personer deltidsarbetslösa under det första halvåret i år. Sedan slutet av 1999 har regeringen arbetat för att minska förekomsten av deltidsarbetslöshet, vilket är särskilt utbrett i kvinnodominerade branscher som vård och omsorg. Vidtagna insatser har hittills varit framgångsrika. Antalet deltidarbetslösa, som i genomsnitt uppgick till 120 000 personer under det första halvåret 2000, har fram tills i år minskat med cirka 46 000 personer eller 38 procent. Minskningstakten har emellertid successivt avtagit sedan andra halvan av 2001 och antalet deltidsarbetslösa verkar nu vara på väg att plana ut. Vid sidan av denna utveckling har antalet timanställda registrerade som arbetsökande vid landets arbetsförmedlingar ökat kraftigt det senaste året. Totalt 96 500 personer var tillfälligt timanställda i juni 2004, vilket är 15 800 fler i

² Personer under 25 år räknas som långtidsarbetslösa när de har varit arbetslösa mer än 100 dagar. För personer 25 år och äldre går gränsen vid sex månader.

jämförelse med samma period förra året. Utvecklingen i deltidarbetslöshet och timanställningar speglar det kärvare arbetsmarknadsläget, i synnerhet inom kommun och landsting där tim- och deltidsanställningar är ett sätt att klara av verksamhetens krav trots personalneddragningar.

Ett glädjande inslag är att antalet sjukskrivna, som sedan 1997 ökat kontinuerligt, har börjat minska. Enligt Riksförsäkringsverket är det framför allt de korta sjukskrivningarna som har minskat, delvis på grund av att heltidssjukskrivningarna blivit färre. Regeringens ambition är att andelen partiella sjukskrivningar ska öka. Detta till trots ökar fortfarande den sammantagna³ ohälsan. Det beror till stor del på att många av dem som varit långtidssjukskrivna de senaste åren får rätt till aktivitets- och sjukersättning⁴ och lämnar arbetskraften. På lång sikt är utvecklingen av sjukfrånvaron ändå positiv eftersom den totala stocken av sjukskrivna, som riskerar att försvinna från arbetskraften, minskar.

Arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik

I detta avsnitt ges korta beskrivningar av pågående arbete inom först arbetsmarknadspolitiken och därefter arbetsmiljöpolitiken.

Målet för den svenska arbetsmarknadspolitiken är att den skall bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. I Budgetpropositionen 2004 föreslog regeringen att målen för arbetsmarknadspolitiken skall formuleras om och få en tydligare inriktning på huvuduppgiften – matchningen av lediga jobb och arbetssökande. Arbetsmarknadspolitiken skall tillsammans med övrig politik bidra till att målet för den ekonomiska politiken uppnås – full sysselsättning och ökat välstånd genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt.

Målet för arbetsmarknadspolitiken är fastställt mot bakgrund av arbetsmarknadspolitikens uppgifter. Uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken är att:

- effektivt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft,
- främja sysselsättning och kompetensutveckling för arbetslösa på en effektiv flexibel arbetsmarknad,
- underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden,
- motverka långa tider utan reguljärt arbete,
- öka arbetsutbudet
- motverka en könsuppdelad arbetsmarknad och på andra sätt bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män samt till ökad mångfald i arbetslivet.

Innehållet i Vårpropositionen

³ Den sammantagna ohälsan innefattar både sjukfrånvarande i arbetskraften och sjuka utanför arbetskraften.

⁴ Motsvarar det som tidigare kallades förtidspension.

Årets vårproposition innehöll insatser för att öka sysselsättningen och pressa tillbaks arbetslösheten samt förbättringar för de sjukskrivna.

- *Fler platser i arbetsmarknadspolitiska program.* Vårpropositionen slår fast att överenskommelsen mellan regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet som gjordes före jul fullföljs. AMS har därför tidigare i år tilldelats ytterligare 2 miljarder kronor som innebär 15 000 fler platser i de arbetsmarknadspolitiska programmen 2004. Dessutom skapas i en särskild satsning – 6 000 platser i vidareutbildning för anställda inom kommuner och landsting under 2004-2005. Ofrivilligt deltidanställda ska prioriteras när det gäller tillgången till dessa platser. För att ytterligare komma till rätta med problemet med ofrivillig deltid tillsätts under våren en utredning som ska se över rätten till heltid. Volymerna i de arbetsmarknadspolitiska programmen höjs även 2005. Hur stor höjningen blir återkommer regeringen till i samband med budgetpropositionen för 2005. Regeringens målsättning är att den öppna arbetslösheten ska pressas ner mot 4 procent.
- *Utökat anställningsstöd.* För att öka chansen till jobb för den som deltagit i aktivitetsgarantin höjs också det särskilda anställningsstödet inom aktivitetsgarantin. Den högsta ersättningen per dag till arbetsgivare som anställer långtidsinskrivna vilka deltagit i aktivitetsgarantin höjs från 750 till 1 000 kronor för nya beslut den 1 juli 2004. Särskilt anställningsstöd utgår med 85 procent av lönekostnaden. Höjningen bedöms innebära att fler långtidsinskrivna under 2004 och 2005 skall ha ett jobb genom stödet. Dessutom vidgas målgruppen för stödet till att omfatta alla deltagare i aktivitetsgarantin över 20 år (tidigare var åldersgränsen 57 år). Förslaget gäller för anställningar med stöd som påbörjas mellan 1 juli 2004 och 30 juni 2005.
- *Satsning på ROT-avdrag och mer pengar till kommunerna.* Tre olika typer av ROT-avdrag (reparation, ombyggnad och tillbyggnad) för 2004 och 2005 införs för att stimulera sysselsättningen. Kommunerna tillförs också en kraftig resursförstärkning för att öka sysselsättningen.

Ohälsa: De senaste årens trend med allt fler sjukskrivna har nu vänt. Antalet nya sjukskrivna minskar och det finns en tendens till ett minskat antal långtidssjukskrivna. Med anledning av det slår vårpropositionen också fast några av de överenskommelser som gjordes mellan regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet före jul.

- *Återställd sjukpenning och sjuklöneperiod.* I vårpropositionen aviseras höjningen av sjukpenningnivån från den 1 januari 2005. Den återställs till den tidigare beräkningsnivån med 80 procent på den sjukpenninggrundande inkomsten. Dessutom aviseras ett återställande av sjuklöneperioden för arbetsgivare till två veckor från den 1 januari 2005.

Den arbetsmarknadspolitiska proposition som planerades att färdigställas under våren 2004, lämnas i samband med höstens budgetproposition. De planerade insatserna rör främst arbetshandikappade, ungdomar samt rörelsestimulerande åtgärder.

Samhall AB har svårigheter att sysselsätta lika många funktionshindrade som tidigare i skyddat arbete och därför har regeringen ansett det nödvändigt att öka andra insatser för personer med arbetshandikapp. Anslaget *särskilda insatser för arbetshandikappade* har därför ökat med 119 miljoner kronor från 2004, vilket motsvarar cirka 1 000 fler anställningar med lönebidrag. Samtidigt har även Samhall AB fått ett resurstillskott om 92 miljoner kronor.

Ett antal riktade satsningar som särskilt kommer invandrare till del har gjorts inom arbetsmarknadspolitiken under senare år. Av dessa kan följande särskilt nämnas:

- De tidigare tillfälliga medlen för personalförstärkning inom Arbetsmarknadsverket har permanentats. Regeringen har för innevarande år avsatt 200 miljoner kronor till att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Av de 200 miljoner kronor får 35 användas för att skapa utrymme för en mer aktiv medverkan från arbetsförmedlingens sida under introduktionen av nyanlända invandrare på orter med särskilda behov.

Insatser för att minska deltidsarbetslösheten

Medel har anslagits för 2002-2004 för kompetensutveckling för deltidsarbetslösa, informationsinsatser för att sprida goda exempel om hur arbetet kan organiseras för att tillgodose de deltidsanställdas önskemål om sysselsättningsgrad och för att stimulera till andra förändringar som kan möjliggöra heltidsarbete. Under våren har regeringen gett AMS i uppdrag att intensivifiera insatserna för att minska antalet deltidsarbetslösa och timanställda över hela arbetsmarknaden. Insatserna skall förutom matchning mot lediga jobb även bestå av övriga programinsatser, däribland anställningsstöd. AMS skall i sitt arbete samverka med arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer

Försöksverksamheter

Arbetsplatsintroduktion för vissa invandare bedrivs som försöksverksamhet på 20 orter. Specialutbildade arbetsförmedlare skall, med hjälp av särskild arbetsmetodik, förmedla kontakt med lämplig arbetsgivare och under individens första tid på en arbetsplats bistå såväl den enskilde som arbetsgivaren samt ansvara för uppföljningen därefter. Försöksverksamheten skall pågå till den 31 december 2005. Sedan starten i september 2003 hade i juni 2004 2 230 personer deltagit. Fler män än kvinnor deltar. Anställningar i enskilda företag dominerar. Av dem som t.o.m. juni lämnat API - 738 personer - hade 45 procent fått fortsatt arbete.

Regeringen gav i december 2003 Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket i uppdrag att utveckla metoder för rehabilitering av sjukskrivna med en anställning de inte kan återgå till. Utvecklingen ska ske inom ramen för redan pågående pilotverksamhet med rehabilitering i samverkan inom fem geografiska områden i Sverige. Ett anställningsstöd till arbetsgivare kan användas för att underlätta anställning av personer som inte bedöms kunna återgå till sitt arbete. Stödet lämnas under 6 månader med 75 procent av lönekostnaden, dock högst 525 kronor per dag, för den som haft en sjukperiod om längst 24 månader och med 85 procent av lönekostanden, dock högst 750 kronor per dag, för den som haft en sjukperiod som överstiger 24 månader.

I en pågående försöksverksamhet, det s.k. friåret, kan en anställd ta ledigt upp till ett år för personlig utveckling eller kompetensutveckling. Under ledigheten ska en arbetslös person inskriven på arbetsförmedlingen anställas av arbetsgivaren. Försöksverksamheten som kom i gång 1 februari 2002 pågår till den 31 december 2004. Regeringen har beslutat att ge AMS i uppdrag att påbörja förberedelser för att friår ska införas i hela landet från och med den 1 januari 2005 med samma villkor och omfattning som det pågående försöket, det vill säga totalt cirka 12 000 platser.

I vårpropositionen anvisas medel till försök med arbetstidsförkortning. 50 miljoner kronor avsätts under 2005 och 2006 för försöksverksamhet.

Utredningar

Integration på arbetsmarknaden

I april i år lämnade Arbetsgruppen samverkan för arbetsmarknadsintegration med företrädare för Regeringskansliet och Svenskt Näringsliv sin slutrapport, *Öppna dörrar – Sänkta trösklar* (Ds 2004:22). Rapporten innehöll ett antal gemensamma utgångspunkter och förslag för det vidare arbetet för bättre integration på arbetsmarknaden. Under vintern och våren har det vidare förts tillväxtsamtal på integrationsområdet med de centrala organisationerna på arbetsmarknaden. Samtalen har resulterat i en avsiktsförklaring. Regeringen avser att under hösten återkomma till riksdagen mot bakgrund av vissa av förslagen från arbetsgruppen med Svenskt Näringsliv och de diskussioner som förts med de centrala organisationerna på arbetsmarknaden.

Könssegregeringen på arbetsmarknaden

Utredningen *”Den könsuppdelade arbetsmarknaden”* (SOU 2004:43) överlämnades till regeringen i april 2004. Resultaten från utredningen visar på att könsuppdelningen på arbetsmarknaden minskat under nittioalet. Det handlar inte om någon dramatisk minskning men genom att kvinnor fortsatt att bredda sina yrkesval har en fortsatt könsintegrering kunnat ske. Männens inbrytningar på kvinnodominerade områden har varit färre. Under nittioalet har kvinnor uppvisat både dokumenterat högre studiebenägenhet och högre genomsnittsbetyg än männen vilket bidragit till att deras ställning på högskolan stärkts men också till att alltfler väljer andra utbildnings- och yrkesvägar än de traditionella. Trots att könsuppdelningen har minskat finns

i utredningen en mängd förslag på hur den könssegregerade arbetsmarkanden ytterligare skall förbättras.

Individuella handlingsplaner och arbetsmarknadsverkets organisation

Statskontoret har under våren överlämnat två rapporter till regeringen. I den ena har de utvärderat de individuella handlingsplanerna vid arbetsförmedlingen. En rad förslag på förbättringar lyfts fram i rapporten bl.a. framgår att styrningen, uppföljningen och kontrollen av arbetet med handlingsplanerna bör förbättras.

I den andra rapporten som Statskontoret har överlämnat "Det nya Arbetsmarknadsverket" föreslås bland annat att AMS och länsarbetsnämnderna ska slås samman till en myndighet, vilket skulle öka förutsättningarna för tydligare ansvarsfördelning och styrning samt en bättre regional anpassning. Rapporten har ännu inte föranlett några politiska beslut utan den ska nu först remissbehandlas.

Statskontoret har även på regeringens uppdrag följt upp den förändring av länsarbetsnämndernas ledningsform som genomfördes den 1 januari 2002. Förändringen innebar att länsarbetsnämnderna skulle ledas av styrelser med begränsat ansvar i stället för med fullt ansvar.

Översyn av regelverket för arbetskraftsinvandring

En parlamentarisk kommitté har tillsatts under ledning av förra statsrådet Lena Hjelm Wallén, med uppdrag att se över det regelverk som styr möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Syftet är att ta fram ett regelverk som medger vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES. Kommittén skall i sammanhanget också utreda behovet av arbetskraftsinvandring, bedöma de konsekvenser som ytterligare sådan invandring kan få på arbetsmarknaden och i övrigt samt, med utgångspunkt i denna bedömning, föreslå eventuella åtgärder. En grundläggande utgångspunkt för utredningsarbetet skall vara att löner, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor för personer som invandrar för att arbeta skall vara i nivå med dem som gäller för arbetstagare som redan finns i landet. Slutredovisning skall ske i mars 2006.

Ny arbetsgrupp kring EU:s utvidgning

Efter riksdagens behandling av regeringens skrivelse Särskilda regler under en övergångsperiod för arbetstagare från nya medlemsstater enligt anslutningsfördraget (rskr. 2003/04:119) blev det i april 2004 klart att Sverige inte skulle införa några övergångsregler för den fria rörligheten i samband med utvidgningen. Den svenska regeringen har dock framhållit att man avser att noga följa utvecklingen på arbetsmarknaden efter utvidgningen och att Sverige förbehåller sig rätten att under de två första åren efter anslutningen vidta lämpliga åtgärder i enlighet med anslutningsfördraget. Regeringen har bl.a. mot denna bakgrund i juni beslutat att det inom Regeringskansliet skall tillsättas en arbetsgrupp med uppgift att följa utvecklingen på arbetsmarknaden efter EU:s utvidgning. Arbetsgruppen skall sammanställa och analysera dels relevanta redovisningar till regeringen från olika myndigheter, dels information som kan komma att lämnas från de centrala organisationerna på arbetsmarknaden eller deras medlemsorganisationer.

Inom arbetsrättsområdet arbetas bland annat med följande:

Rätt till heltidsanställning

Regeringen beslutade i april 2004 att tillsätta en utredning som ska föreslå hur rätten till heltidsanställning ska stärkas. Utredaren ska överväga om det bör införas en reglering som begränsar arbetsgivares möjlighet att anställa på deltid till fall då det är motiverat med hänsyn till exempelvis verksamhetens behov. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2005.

Lönegaranti vid företagsrekonstruktioner

Regeringen har överlämnat en lagrådsremiss om lönegaranti vid företagsrekonstruktion. I den föreslås att en statlig lönegaranti införs vid företagsrekonstruktioner och att den utformas på ett sätt som motsvarar vad som redan i dag gäller vid konkurs.

Arbetstidsproposition

Regeringen förbereder en proposition med ändringar i arbetstidslagen för att tydligare genomföra EG:s arbetstidsdirektiv i svensk rätt. Den 17 juni 2004 beslutade regeringen att remittera förslaget om lagändringar till lagrådet.

I lagrådsremissen föreslås ändringar i arbetstidslagen. Nya bestämmelser införs som motsvarar arbetstidsdirektivets regler om högst 48 timmars genomsnittlig veckoarbetstid, elva timmars sammanhängande dygnsvila, arbetstid för nattarbetande samt kompensationsledighet vid tillfälliga undantag från regeln om veckovila. Lagens så kallade EG-spärrar förtydligas, det vill säga att kollektivavtal inte får innebära mindre förmånliga regler för arbetstagarna än som följer av arbetstidsdirektivet. De nya bestämmelserna föreslås inte gälla arbeten inom sådana offentliga verksamheter som är undantagna från arbetstidsdirektivets tillämpningsområde, till exempel vissa arbeten inom polis och försvar. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. De nya bestämmelserna föreslås tillämpas från och med den 1 januari 2007.

Kontroll av efterlevnad av kollektivavtal

Regeringen har beslutat om direktiv till en utredning som ska föreslå hur en reglering kan utformas för att ge fackliga organisationer som ingått kollektivavtal bättre möjligheter att bevaka hur avtalen efterlevs, även i de fall då organisationen saknar medlemmar på en arbetsplats. Utredaren ska i första hand överväga ändringar i medbestämmandelagen (MBL). Idag har den fackliga organisationen begränsade möjligheter att följa upp om en arbetsgivare vars anställda inte är fackligt organiserade tillämpar ett träffat kollektivavtal. Uppdraget ska redovisas senast den 29 april 2005.

Inom arbetsmiljöområdet arbetas bland annat med följande:

Regeringens fortsatta strategi för ökad hälsa i arbetslivet

Mot bakgrund av den stora ökningen av sjukfrånvaron och särskilt de långa sjukskrivningarna presenterade regeringen i budgetpropositionen för 2002 en strategi för hälsa i arbetslivet, inledningsvis i form av ett 11-punktsprogram. Strategin innehåller åtgärder inom två huvudområden: Åtgärder för bättre arbetsmiljö och tydligare arbetsgivaransvar samt åtgärder för snabb återgång till arbete vid ohälsa. Inriktningen är att sätta den försäkrade i centrum och att göra arbetsgivarens ansvar för ohälsa tydligare. Den negativa utgiftsutvecklingen inom ohälsförsäkringarna skall hejdas och den framtida utgiftsutvecklingen vara långsiktigt samhällsekonomiskt stabil.

En viktig del i strategin har varit de trepartssamtal som förts mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Trepartssamtalen har haft till uppgift att skapa samsyn och samordna insatserna i strategin. I detta ligger två huvuduppgifter. Inom ramen för samtalen har samråd skett mellan regeringen och arbetsmarknadsparterna avseende de förslag och åtgärder som avses genomföra programmets olika delar. Vidare skall strategin utvecklas och parternas åtaganden klargöras inom ramen för en utvidgad handlingsplan. Trepartssamtalen har avslutats och avrapporterats. De förslag som har lämnats inom ramen för trepartssamtalen kommer att beaktas i det fortsatta arbetet inom strategin för ökad hälsa inom arbetslivet.

Informationssatsning

En informationssatsning på arbetsmiljöområdet har genomförts under 2003 och en informations- och utbildningssatsning skall genomföras under 2004. Målet med satsningarna är att aktiviteterna skall öka samverkan mellan målgrupperna och stimulera till samtal på arbetsplatserna om frågor som rör hälsan i arbetslivet och hur den kan öka. För genomförande av satsningen inrättades en arbetsgrupp med företrädare för Social-, Närings- och Finansdepartementet samt Arbetsmiljöverket, Riksförsäkringsverket och Arbetsmiljöforum.

Arbetsmiljöverket arbetar för bättre arbetsmiljö

För år 2003 tillfördes Arbetsmiljöverket en resursförstärkning om totalt 30 miljoner kronor för att stärka tillsynsverksamheten. Denna resursförstärkning har permanentats från år 2004.

Försöksverksamhet och metodutveckling inom den offentliga sektorn

Det bedrivs särskilda av regeringen stödda försöksprojekt inom den offentliga sektorn för att förebygga och minska sjukfrånvaron och motverka långtidssjukskrivningar. Totalt 70 miljoner kronor har fördelats till 19 projekt inom ramen för denna försöksverksamhet. De pågående projekten avser områdena systematiskt arbetsmiljöarbete, äldre i arbetslivet, stress och psykisk belastning, hälsobokslut samt rehabilitering och tidiga insatser för återgång i arbetet. Verket för innovationssystem (VINNOVA) har regeringens uppdrag att följa och utvärdera försöksverksamheten. En slutlig utvärdering skall redovisas under 2006.

Regionala skyddsombud

Från och med 2004 ökas medlen som avsätts till skyddsombudsverksamheten med 30 miljoner kronor för att förstärka den regionala skyddsombudsverksamheten. De totala medlen uppgår därmed till 100 miljoner kronor.

Utredning

Regeringen har beslutat att tillsätta en utredning för att utreda förutsättningarna för en obligatorisk certifiering av företagshälsovården (kvalitetssäkring). Andra frågor i utredningens uppdrag är företagshälsovårdsutbildningens huvudmannaskap och organisation samt hur personalförsörjningen skall kunna ske utan negativa effekter för sjukvården eller annan för samhället viktig verksamhet (vårdavtal eller annan samverkan med sjukvården). Frågan om de legala förutsättningarna för skyldighet för arbetsgivare att anlita företagshälsovård ingår också i utredningsuppdraget. Efter ändringar i direktiven skall utredaren numera presentera ett slutbetänkande den 1 december 2004.

Arbetsmiljöutredning

Regeringen har i juni 2004 beslutat tillsätta en utredning som bl.a. skall se över behovet av en förbättrad samordning mellan inflytandereglerna i medbestämmandelagen och samverkansreglerna i arbetsmiljölagen. En översyn av lagstiftningen skall vidare göras för att utreda hur vissa regler skulle kunna göras dispositiva för att ge möjlighet åt arbetsmarknadens parter att genom kollektivavtal reglera vad arbetsgivaren skall göra för att

fullgöra sina skyldigheter vad gäller systematiskt arbetsmiljöarbete och rehabilitering. I översynen skall dessutom ingå arbetsmiljölagens tillämpning på förskoleverksamheten samt frågor om elevernas inflytande. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 mars 2006.

Regeringens och samarbetspartiernas avsiktsförklaring

Regeringen presenterade den 18 december 2003 avsiktsförklaringen *Ett hälsosammare arbetsliv*, tillsammans med de båda samarbetspartierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Avsiktsförklaringen anger i ett avsnitt åtgärder för ett förbättrat arbetsmiljöarbete. Avsiktsförklaringen bygger på att arbetsmarknadsparternas arbete och ansvarstagande är centralt när det gäller dessa frågor.

Appendix

Tabell A1. Sysselsättning och arbetslöshet andra kvartalet 2003 och 2004, i procent

	Män		Kvinnor		Totalt	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Sysselsättningsgrad ⁵						
– 16–64 år	76,2	75,5	73,6	72,2	74,9	73,9
– 16–24 år	46,4	43,0	48,2	43,9	47,3	43,4
– 25–54 år	85,5	85,4	82,3	81,3	83,9	83,4
– 55–64 år	71,3	71,5	66,9	67,2	69,1	69,4
Arbetslöshetsgrad ⁶						
– 16–64 år	5,0	6,0	4,1	5,1	4,6	5,5
– 16–24 år	10,9	13,6	8,6	11,1	9,8	12,4
– 25–54 år	4,2	5,0	3,6	4,5	3,9	4,8
– 55–64 år	4,7	5,2	3,1	3,7	3,9	4,5

Tabell A2. Frekvensen arbetsolyckor och arbetssjukdomar per 1000 förvärvsarbetande⁷, 2003

	Män	Kvinnor	Totalt
Olycksfrekvens, arbetsolyckor ⁸	8,8	6,1	7,5
Sjukdomsfrekvens, arbetssjukdomar	5,1	7,2	6,1
Misstänkt orsak till arbetssjukdom i procent av samtliga anmälda arbetssjukdomar:			
- belastningsfaktorer ⁹	60	58	59
- kemiska eller biologiska ämnen	9	9	9
- sociala/organisatoriska faktorer	16	28	23
- buller	12	3	7
- vibrationer	1	0	1
- övriga fysikaliska faktorer	1	1	1
- övrigt, oklart	1	1	1

Anm. År 2003 betraktas som nytt basår i redovisningen av arbetsskadestatistiken eftersom ett nytt registreringssystem infördes 2002. Det innebär att siffrorna inte är helt jämförbara med tidigare år. Uppgifterna för 2003 är preliminära. Källa: Arbetsmiljöverket/ISA

⁵ Antal sysselsatta i förhållande till befolkningen i samma ålder. Källa: Statistiska centralbyrån.

⁶ Antal öppet arbetslösa i förhållande till arbetskraften i samma ålder. Källa: Statistiska centralbyrån.

⁷ Förvärvsarbetande omfattar både anställda och egenföretagare.

⁸ Antalet arbetsolyckor med eller utan dödlig utgång.

⁹ Med belastningsfaktorer avses ensidiga eller ansträngande rörelser och arbetsställningar.